

GENER/MARÇ 2004

NÚM. 5

Línia

Butlletí Informatiu
UNIVERSITAT
POMPEU FABRA

CA L'ARANYÓ, EL NOU CAMPUS DE LA COMUNICACIÓ I LA TECNOLOGIA

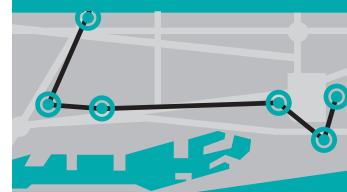
Els terrenys de Ca l'Aranyó, en ple districte 22@, estan sent remoguts per les obres que han de transformar l'antiga fàbrica tèxtil en el nou campus tecnològic i de la comunicació de la Universitat Pompeu Fabra.

El nou equipament universitari, que es preveu enllestir el setembre del 2005, serà una de les peces del Parc Barcelona Media, el gran complex audiovisual que es desplegarà entre l'avinguda Diagonal i els carrers Llacuna, Roc Boronat i Tànger. El Parc està promogut per la UPF i l'empresa Mediacomplex, participada per la societat municipal 22@bcn i el grup MEDIApro.

Al campus de Ca l'Aranyó, la UPF hi traslladarà les facultats, les escoles, els estudis, els departaments, els instituts i els centres de recerca vinculats als àmbits de periodisme, comunicació audiovisual, traducció i interpretació, enginyeria en informàtica i telecomunicacions. Tot plegat acollirà unes 3.000 persones, entre estudiants, personal docent i investigador i personal d'administració i serveis.

La UPF disposarà en total d'uns 25.000 m². El projecte arquitectònic, elaborat pels arquitectes Josep Benedito i Ramon Valls, preveu la construcció de tres nous edificis i la rehabilitació de dues naus que seran restaurades i es conservaran juntament amb l'antiga xemeneia de maó construïda els anys cinquanta.

- 3 Sistema pioner d'avaluació de la docència en línia
- 5 El nou Servei de Carreres Professionals
- 6 III Congrés de Traducció Especialitzada
- 8 Mediate, un espai interactiu per a infants autistes
- 9 Entrevista a Xavier Serra, director de l'IUA
- 11 Descobert un nou mecanisme de defensa cel·lular
- 13 Conferències de Carl Djerassi, artífex del primer anticonceptiu oral

Des del seu naixement l'any 1990, la Universitat Pompeu Fabra ha contribuït a la recuperació urbanística i arquitectònica i a la revitalització d'alguns barris de la nostra ciutat. Fa catorze anys, la Universitat va apostar decididament per ubicar-se al cor de Ciutat Vella, en plena Rambla, i, també, en el nou barri olímpic acabat de crear. Enguany, tornem a involucrar-nos amb entusiasme i amb voluntat de servei públic en la consolidació d'una nova àrea emergent de la ciutat: el districte 22@.

El nou campus de Ca l'Aranyó concentrarà en un únic espai tota la formació, la recerca i la producció que desenvolupa la UPF en l'àmbit de la comunicació entesa en un sentit ampli, és a dir, fent conviure les tecnologies i els continguts, que és un dels requeriments principals de la nova indústria de la comunicació. En aquestes noves instal·lacions continuaran els projectes ja iniciats a l'entorn dels grups vinculats a l'Estació de la Comunicació, amb seu a l'edifici de l'estació de França.

El nou equipament universitari serà una de les peces centrals del Parc Barcelona Media, un gran equipament multidisciplinari on confluiran la cultura (divulgació), la indústria (producció) i el saber (formació, recerca i desenvolupament) en l'àmbit audiovisual, un dels sectors claus i estratègics de l'economia del coneixement. Aquesta aliança de la Universitat amb el món productiu i empresarial comportarà beneficis recíprocs, un millor aprofitament dels recursos i el desenvolupament de projectes conjunts mitjançant la transferència de tecnologia i de coneixements.

Ca l'Aranyó, a més, és molt a prop dels altres dos campus centrals de la Universitat: el de la Ciutadella —on hi ha els estudis de ciències socials i d'humanitats— i el del Mar —centrat en la biomedicina—. El nou tramvia del Besòs interconnectarà els nostres campus, i la proximitat al futur nus de comunicacions de Glòries ens aproparà a l'Àrea Metropolitana i a tot el país.

El projecte de Ca l'Aranyó possibilitarà una major transversalitat i multidisciplinarietat, elements que formen part del projecte pedagògic de la nostra universitat. La nostra especialització inicial en el camp de les ciències humanes i socials s'ha de completar, en ple segle XXI, amb la potenciació de les àrees de les tecnologies, de la comunicació i de la biomedicina, que donen a la UPF una dimensió i unes eines per aprofundir en el coneixement integral centrat en l'ésser humà.

III CONGRÉS INTERNACIONAL DE TRADUCCIÓ ESPECIALITZADA

La Facultat de Traducció i Interpretació i el Departament de Traducció i Filologia de la UPF van organitzar el III Congrés Internacional de Traducció Especialitzada, que va tenir lloc a l'edifici Rambla del 4 al 6 de març passat. La traducció científicotècnica i el seu entorn tecnològic, la societat de la informació, va ser l'eix al voltant del qual van girar les ponències i els debats d'aquesta trobada ja consolidada.

El programa es va estructurar en quatre àmbits que afecten la traducció científicotècnica: els canvis en l'entorn lingüístic; els recursos tecnològics; Internet, i els diccionaris i les bases de dades. A grans trets, s'hi van tractar les transformacions que comporten els nous instruments tecnològics en l'àmbit de la traducció en general i de la traducció científicotècnica en particular, les quals modifiquen substancial-

ment la professió de traductor. També es van analitzar les repercussions d'ordre lingüístic que comporta la creixent internacionalització.

El lingüista i editor digital José Antonio Millán va inaugurar el congrés amb la conferència "La sociedad de la información: un nuevo marco para la traducción". Altres destacats investigadors que van participar en la trobada són el físic i divulgador de la ciència Jean-Marc Lévy-Leblond, director de les col·leccions científiques d'Editions du Seuil i director de la revista *Alliage*; Corinne Foote, responsable del servei de traducció de l'Organisme Internacional d'Energia Atòmica; Luigi Vesentini, responsable a Brussel·les del Servei de Traducció de la Unió Europea, un dels més grans del món, i V. Richard Benjamins, professional de la societat de la informació d' Intelligent Software Components.

CONFERÈNCIA DEL FILÒSOF SLAVOJ ZIZEK

SLAVOJ ZIZEK, A L'ESQUERRA, AMB DOMÈNEC FONT

El filòsof i psicoanalista Slavoj Zizek (Ljubljana, 1949) va oferir el 15 de gener la conferència "Òrgans sense cossos: la mirada virtual en el cinema de Hitchcock", i va participar en una xerrada amb els estudiants de Comunicació Audiovisual de la UPF. L'acte va ser presentat pel vicedegà dels Estudis, Domènec Font. Zizek va ser convidat a Barcelona per CaixaFòrum, per participar en el cicle

de conferències L'Esperit del Temps: Geografies del Pensament Contemporani, que dirigeix el professor Font.

Slavoj Zizek és membre de l'Institut d'Estudis Socials de la Universitat de Ljubljana i és professor convidat en diferents universitats europees i americanes. Està considerat un dels principals seguidors de Jacques Lacan, i el seu pensament abasta la sociologia, la psicologia, la filosofia i la comunicació. Els seus assajos heterodoxos, que combinen la filosofia amb el plaer hedonista, la ideologia de la cultura popular i el cinema, l'han consagrat com un dels intel·lectuals més iconoclastes i mediàtics a escala mundial.

L'IULA PRESENTA EL SEU CORPUS TÈCNIC

L'Institut Universitari de Lingüística Aplicada (IULA) de la UPF ha acomplert un dels seus projectes centrals: la constitució d'un banc textual format a partir de documents especialitzats, denominat Corpus tècnic de l'IULA, accessible per Internet.

El Corpus consta d'un volum molt important de textos de sis matèries especialitzades: informàtica, medi ambient, medicina, genètica, economia i dret. També inclou un volum de deu milions d'ocurrències de text general de premsa.

L'ampli ventall de textos del banc permet fer diferents cerques, eminentment lingüístiques i de contingut, sobre els usos lingüístics (català i castellà, anglès i francès) en les sis àrees temàtiques. Aquesta eina és d'un gran ajut per a la redacció de textos científics o divulgatius tenint en compte que, a més, un bon nombre de documents han estat recollits de manera paral·lela i, per tant, se'n pot consultar la versió en anglès i en català o castellà. Per utilitzar aquest recurs, cal accedir al Portal de Recursos de l'IULA, a l'opció **Bwananet**.

EL PULITZER JAVIER BAULUZ IMPARTEIX CLASSES DE FOTOPERIODISME

El fotoperiodista Javier Bauluz ha impartit aquest trimestre l'assignatura Gèneres i Edició Fotogràfica als Estudis de Periodisme de la UPF.

Bauluz, que ha col·laborat anteriorment amb els Estudis, compta en el seu currículum amb l'únic premi Pulitzer concedit a un fotoperiodista de l'estat espanyol. Li va ser atorgat el 1995 per un reportatge sobre els refugiats ruandesos de Goma que el va donar a conèixer internacionalment. Entre altres guardons, Bauluz ha obtingut el premi Godó de Fotoperiodisme (2001) pel seu polèmic treball sobre les morts dels immigrants en les costes del sud d'Espanya. És també autor de reportatges sobre conflictes a Nicaragua, El Salvador, Ruanda, Bòsnia i Zaire, entre altres.

Gèneres i Edició Fotogràfica és una assignatura optativa del pla d'estudis de Periodisme que té com a objectiu introduir els estudiants al reporterisme i les tècniques fotogràfiques.

“ELS COLORS DE LA CIÈNCIA”

RECORREN EL CAMPUS

L'exposició “Els colors de la ciència”, amb il·lustracions de Fernando Krahn i poemes del físic David Jou, recorre els diferents edificis del campus per explicar amb humor alguns dels temes més punyents de l'actualitat científica.

L'exposició va iniciar el seu itinerari al pati de l'edifici Rambla, va continuar a Roger de Llúria i des del 22 de març està instal·lada a l'edifici Dr. Aiguader. “Els colors de la ciència” es va poder veure per primer cop el desembre passat al Palau de la Virreina de Barcelona, amb motiu de la Setmana de la Ciència.

L'objectiu de l'exposició és promoure la reflexió sobre el paper de la ciència i la tecnologia en la nostra societat, i donar a conèixer les possibilitats que té l'humor com a eina didàctica. Vol demostrar que la ciència també és cultura i que l'activitat científica pot tenir una vessant poètica, artística i humorística –a banda de la periodística– que pot afavorir la seva difusió fora dels cercles acadèmics.

Les il·lustracions de Krahn, aparegudes al suplement de ciència de *La Vanguardia*, s'acompanyen de cinc mòduls amb explicacions dels rerefons científics dels dibuixos, cites de científics, descripcions de fenòmens naturals i d'altres imatges complementàries.

LA UPF PARTICIPA EN UN PROJECTE DE GENOTIPAT A GRAN ESCALA

La UPF ha signat un conveni amb la fundació estatal Genoma Espanya, en virtut del qual percebrà 1,6 milions d'euros destinats a finançar un projecte presentat en la convocatòria del Centro Nacional de Genotipado (CEGEN), Banco Nacional de ADN.

Aquest import forma part d'una dotació de 4,3 milions d'euros concedida conjuntament a la UPF, la Fundació Centre de Recerca Genòmica, la Universitat de Santiago de Compostel·la i el Centro Nacional de Investigaciones Oncológicas Carlos III per als anys 2003-2004. El conveni serà vigent fins a l'any 2008. Aquest projecte és, econòmicament, el més rellevant concedit fins avui a la UPF en matèria de recerca.

El responsable del projecte a la UPF és el professor Jaume Bertranpetit, director del CEGEN per a tot l'estat espanyol. El desenvolupament d'aquest nou centre permetrà participar en projectes internacionals que requereixen gran quantitat de genotipació i explorar en l'àmbit de la població espanyola els resultats del Projecte HapMap, que té com a objectiu identificar els patrons més comuns de variació de la seqüència d'ADN humà en diferents poblacions del planeta. Aquest projecte ha de facilitar la identificació de gens relacionats amb determinades malalties associades a factors ambientals o a substàncies d'activitat farmacològica.

L'EQUIP DE FRANCESC POSAS TROBA UN NOU MECANISME DE DEFENSA CEL·LULAR

La revista *Nature* va publicar en el número de gener la descoberta d'un nou mecanisme de defensa que permet a les cèl·lules adaptar-se i sobreviure en situacions d'estrès. L'artífex d'aquesta investigació és un grup de recerca de la UPF de Senyalització Cel·lular del Departament de Ciències Experimentals i de la Salut (CEXS), liderat per Francesc Posas.

Totes les cèl·lules dels organismes vius pateixen canvis en l'entorn on viuen. Si els canvis són importants, diem que les cèl·lules pateixen una situació d'estrès. Que les cèl·lules puguin sobreviure depèn del fet que generin tot un seguit de respostes —conegudes com respostes d'adaptació a l'estrès— indispensables per evitar que siguin profundament lesionades o que, fins i tot, es morin.

L'equip de recerca de la UPF ha descobert un nou mecanisme fisiològic de defensa en què estan implicades unes proteïnes, tècnicament conegudes com MAP quinases, la funció de les quals és fonamental per activar l'expressió gènica, cosa essencial per a la protecció de les cèl·lules davant l'estrès.

D'altra banda, se sap que alteracions en les activitats d'aquestes proteïnes, motivades, per exemple, per mutacions, poden derivar en malalties molt greus com ara determinats tipus de càncers o en la gènesi de processos inflamatoris. La recerca, doncs, permetrà obrir més línies d'investigació cap a noves estratègies capaces de modificar l'activitat protectora descrita en casos de mal funcionament.

PREMI CIUTAT DE BARCELONA A DOS INVESTIGADORS DEL GRIB

Els investigadors Ricard Solé i Ramon Ferrer han obtingut el premi Ciutat de Barcelona 2003 d'Investigació Científica pel treball "Least effort and the origins of scaling in human language", publicat l'any 2003 a la revista *Proceedings of the National Academy of Sciences USA*. Els investigadors són membres del Laboratori de Sistemes Complexos del Grup de Recerca Informàtica Biomèdica (GRIB) de l'IMIM/UPF.

L'estudi explica els orígens d'algunes lleis universals que s'observen a tots els llenguatges actuals i conclou que la transició de la comunicació animal al llenguatge humà hauria pogut estar sobtada, és dir, evolutivament molt més ràpida del que ens pensem. L'aportació és innovadora perquè posa en dubte una teoria fins aleshores mantinguda per alguns lingüistes segons la qual l'evolució del llenguatge humà hauria estat lenta i per acumulació. També donaria les bases per a una comprensió de l'origen de les propietats comunes a tots els llenguatges i obre la porta a possibles aplicacions dins l'àrea de la intel·ligència artificial.

DOS DESTACATS CIENTÍFICS S'INCORPOREN AL CRG

El Centre de Regulació Genòmica (CRG) ha contractat els científics Alfonso Martínez Arias, de la Universitat de Cambridge, i Luis Serrano Pubull, de l'European Molecular Biology Laboratory (EMBL) de Heidelberg, com a assessors de dos nous programes de recerca que es promouran a partir de l'any 2005.

Alfonso Martínez Arias assessorarà el nou programa de Biologia Cel·lular i Desenvolupament. Aquest científic, professor a la Universitat de Cambridge des de fa vint anys, ha adquirit un gran reconeixement pels seus treballs sobre el paper de la senyalització cel·lular en el desenvolupament animal, en especial amb la mosca del vinagre *Drosophila melanogaster*. El programa que assessorarà al CRG utilitzarà mosques, peixos i ratolins per entendre com les cèl·lules s'organitzen en l'espai per generar teixits i organismes.

Luis Serrano Pubull assessorarà el programa Biologia de Sistemes, del qual n'és un dels pocs experts mundials. Actualment és director del Programa de Biologia Estructural i Computacional de l'EMBL de Heidelberg, el centre més emblemàtic de la biologia molecular europea. La biologia de sistemes és una àrea emergent de la recerca biològica que intenta comprendre els organismes complexos, les xarxes genètiques i, en general, tots els processos biològics a partir de models quantitius amb l'objectiu d'extreure les regles que permetin una enginyeria racional de sistemes biològics, així com models d'ordinador que reproduïxin i prediguin el seu comportament.

El CRG s'organitza al voltant de quatre programes de recerca: la regulació gènica (Miguel Beato), la diferenciació cel·lular i el càncer (Thomas Graf), els gens i les malalties (Xavier Estivill), i la bioinformàtica i genòmica (Roderic Guigó).

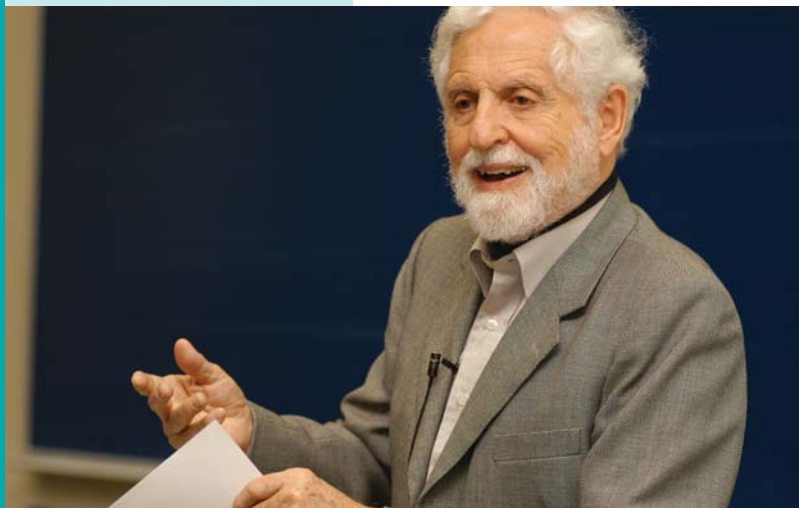
El CRG estarà integrat en el Parc de Recerca Biomèdica de Barcelona, que englobarà el Departament de Ciències Experimentals i de la Salut de la UPF i l'Institut Municipal d'Investigació Mèdica. L'edifici s'ubicarà en el front marítim de la platja de la Barceloneta, al costat del Port Olímpic.

L·LIÇÓ INAUGURAL DELS ESTUDIS DE BIOLOGIA

Ricard Solé, professor investigador de l'ICREA, va pronunciar el 12 de gener la lliçó inaugural del nou curs dels Estudis de Biologia, titulada "Complexitat i evolució de les xarxes biològiques". Solé (Barcelona, 1962) forma part del Grup de Recerca en Informàtica Biomèdica de l'IMIM/UPF. La seva principal línia d'investigació és l'evolució de les xarxes d'interaccions en biologia, des del genoma fins al llenguatge humà o els ecosistemes. El seu objectiu és comprendre els mecanismes responsables de l'emergència d'aquestes xarxes i el seu significat adaptatiu. El nou marc teòric que està revolucionant la comprensió de la complexitat pot permetre respondre algunes qüestions fonamentals sobre l'origen de la complexitat biològica, la seva evolució i la robustesa dels sistemes biològics davant dels canvis ambientals, les mutacions, etc.

CONFERÈNCIES DEL CIENTÍFIC I ESCRIPTOR CARL DJERASSI

Els dies 19 i 20 de febrer van tenir lloc a la UPF dues conferències de Carl Djerassi, doctor i professor emèrit de Química de la Universitat de Stanford, artífex de la primera píndola anticonceptiva; novel·lista, poeta i dramaturg. Djerassi va pronunciar les conferències “Sex in an Age of Mechanical Reproduction” als Estudis de Biologia i “New directions for the Humanities: A Scientist’s Perspective” a la Facultat d’Humanitats.

Els actes van ser organitzats pel Seminari d’Història de la Ciència, la Facultat d’Humanitats i la Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida de la UPF, conjuntament amb la Societat Catalana de Química.

Carl Djerassi (Viena, 1923) és professor emèrit de Química de la Universitat de Stanford. Amb només 28 anys va aconseguir la síntesi del primer esteroide anticonceptiu oral, descobriment que canviaria la seva vida. L’any 1973 li va valer la Medalla Nacional de la Ciència, atorgada a molt pocs científics, així com la Medalla Nacional de Tecnologia, que li va ser concedida l’any 1991 pels seus treballs relacionats amb el control d’insectes.

Djerassi ha compaginat la seva carrera acadèmica amb la tasca professional a la indústria farmacèutica, i ha ocupat diferents càrrecs en algunes de les més importants empreses del sector. És membre de les acadèmies americanes més prestigioses i ha estat guardonat amb el premi Wolf de Química (1987), el premi en Ciència Aplicada a la Indústria i la medalla Priestley.

En els darrers anys ha conreat amb èxit internacional els camps de la novel·la i el teatre, i ha estat el creador d’un nou gènere, la ciència en ficció, en què juguen un paper destacat les tensions socials i morals generades per la ciència contemporània. En les seves obres intenta salvar les distàncies existents entre la ciència i les humanitats. *The Futurist and Other Stories*, *Cantor’s Dilemma*, *The Bourbaki Gambit*, *Marx, Deceased*, *Menachem’s Seed* i *NO*, en són clars exemples, en què mostra la vessant més humana dels científics i la seva activitat: els problemes quotidians a què s’enfronten, l’esforç per assolir un nivell de coneixement científic reconegut per la resta de la comunitat, els seus mecanismes de difusió, els problemes per aconseguir el finançament per fer recerca, etc.

També és autor de dues autobiografies, *Steroids Made it Possible* i *The Pill, Pygmy Chimps and Degas’ Horse*, a més de poemes, assajos, memòries i quatre obres de teatre. Carl Djerassi és també el fundador d’una iniciativa anomenada Djerassi Resident Artist Program a Woodside, Califòrnia, que proporciona cada any allotjament i espai d’estudi a prop de setanta estudiants.

HUMANITATS ORGANITZA UN CICLE ANUAL SOBRE LES DESIGUALTATS SOCIALS

Amb el títol *Sis Mirades sobre la Diversitat*, la càtedra UNESCO d'Estudis Interculturals de la UPF ha organitzat la primera edició d'un cicle anual de conferències per analitzar, des de diferents òptiques, les desigualtats socials que assolen el planeta.

La globalització i el mercat; el mitjà laboral; els mitjans de comunicació; l'ecologia; la ciència i la tecnologia i el poder encapçalen cada una d'aquestes conferències, les quals, combinant la informació teòrica amb exemples empírics, posen l'accent en les causes que originen i perpetuen les desigualtats socials.

El cicle *Sis Mirades sobre la Diversitat* vol donar resposta a qüestions com les següents: la meitat de la població

mundial és pobre i més de 800 milions de persones passen fam; la sisena part de la població acapara el 80% de la riquesa mundial i tot just 200 persones acumulen la riquesa de gairebé la meitat de la població planetària; una cinquena part de la humanitat està aturada o subempleada; hi ha més usuaris d'Internet a Nova York que en tot Àfrica; un de cada cinc nens del planeta no acaba l'educació primària; si els països pobres tinguessin la mortalitat dels països rics cada any s'evitaria la mort d'una dotzena de milions de persones...

A més, tant per l'amplitud de temes que comprenen —economia, treball, ecologia, salut, educació...—, com per les persones i els col·lectius als quals afecten —classes, gèneres, ètnies...—, i els llocs on es produeixen —països, ciutats...—, les desigualtats són globals. Com ha assenyalat el premi nobel de Medicina John Sulston, “la globalització de la cobdícia ha superat de bon tros la democràcia i la justícia”.

ESTUDI SOBRE LA REPRESSIÓ FRANQUISTA A LA UNIVERSITAT

La col·lecció *Jaume Caresmar*, editada conjuntament per l'Institut d'Història Jaume Vicens i Vives (IUHJV) de la UPF i Eumo Editorial, ha publicat *La repressió franquista a la Universitat Catalana*, de Jaume Claret Miranda. El llibre rememora la història de la repressió dels primers anys del franquisme a la Universitat de Barcelona (UB), en aquell moment l'única existent a Catalunya. Després de la Guerra Civil, la UB, que havia esdevingut una institució al servei de la societat i la cultura catalanes, va patir un traumàtic procés depurador de caràcter polític i venjatiu que responia a l'objectiu d'anorrear qualsevol vestigi de catalanitat i imposar el nacionalcatolicisme espanyol. A més, el nou règim relegava la ciència i la recerca a segon terme i privilegiava l'ensenyament com a eina de control i d'adoctrinament. L'exi-

li, l'afusellament, la presó i la postergació van afectar molts professors universitaris, que van ser substituïts per fidels al règim, de baix perfil intel·lectual i científic.

Jaume Claret és llicenciat en Humanitats per la UPF (2000) i en Ciències de la Comunicació per la UAB (1996). Actualment prepara la tesi doctoral sobre la repressió franquista a la universitat espanyola dins el programa de doctorat en Història de l'IUHJV. Claret, d'altra banda, va fer la recerca dels professors sancionats que consten en el Memorial de l'edifici Roger de Llúria, al campus de la Ciutadella.

Aquesta instal·lació es va inaugurar al 2001 com a homenatge a tots els docents de la universitat catalana depurats i separats a l'inici de la dictadura del general Franco.

L·LIÇÓ DE JONATHAN GERSHUNY EN EL NOU CURS DE CIÈNCIES DEL TREBALL

El professor Jonathan Gershuny va oferir el 2 de febrer la lliçó del curs 2003-2004 dels estudis de Ciències del Treball de la UPF, titulada "Work and Leisure in Post-industrial Societies".

Jonathan Gershuny, professor de Sociologia a la Universitat d'Essex, és un dels especialistes més reconeguts en l'estudi de l'ús del temps quotidià i de les relacions entre els comportaments individuals i l'estructura socioeconòmica. Ha impartit docència a la Universitat de Bath i al Nuffield College de la Universitat d'Oxford, i actualment és director de l'Institut for Social and Economic Research, des d'on coordina el British Household Panel Study.

DEBAT TRIMESTRAL DEL CONSELL SOCIAL A L'ENTORN DE LA PROPIETAT INTEL·LECTUAL I INTERNET

L'auditori de l'àgora Jordi Rubió i Balaquer va acollir el 30 de març els Debats Trimestrals del Consell Social. "La protecció de la propietat intel·lectual en el marc d'Internet: un debat urgent" és el títol que va encapçalar la sessió, en el transcurs de la qual es va fer una aproximació multidisciplinària a les lleis de protecció intel·lectual en el marc de la societat de la informació i la digitalització de continguts.

Els creadors es troben avui en un context legal obsolet i amb una mancança de mitjans per difondre les seves produccions i, alhora, garantir la protecció i la defensa

dels seus drets. Aquest fet dificulta el desenvolupament del gran potencial dels nous mitjans digitals i perjudica tant els creadors com els usuaris. Calen, doncs, iniciatives a escala internacional i la participació àmplia de la societat per trencar aquesta situació d'*impasse*, promoure el desenvolupament tecnològic i desenvolupar el context legal adequat.

El debat, que va inaugurar el president del Consell Social, Joan Guitart, va comptar amb la participació dels professionals i acadèmics següents: Philippe Aigrain, fundador i director de la Societat per als Espais Públics d'Informació; Eduardo Bautista, president del Consell de Direcció de la Societat General d'Autors i Editors i de la Societat Digital d'Autors i Editors, i director general de la Fundació Autor; Xavier Serra, director de l'Institut Universitari de l'Audiovisual de la UPF; Ferran Sanz, vicerector de Política Científica de la UPF; José Masaguer, catedràtic de Dret Mercantil de la UPF; Walter García-Fontes, professor del Departament d'Economia i Empresa de la UPF, i Antonio Monegal, professor de Teoria de la Literatura de la Facultat d'Humanitats de la UPF.

D'ESQUERRA A DRETA, EDUARDO BAUTISTA, XAVIER SERRA I PHILIPPE AIGRAIN.

ALFRED BOSCH GUANYA EL RAMON LLULL AMB UNA NOVEL·LA D'AVENTURES

Alfred Bosch, escriptor, historiador i professor de la UPF, ha guanyat el XXIV Premi de les Lletres Catalanes Ramon Llull amb la novel·la *Les set aromes del món*. Es tracta d'una narració d'aventures que té com a fil conductor la introducció del cafè a Europa a principis del segle XVIII. El protagonista, Fèlix Dufoy, és un personatge que desfila per set entorns literaris a la recerca del millor cafè.

El segle XVIII és el marc històric que ha enquadrat també la famosa trilogia de l'autor, *1714*. Bosch ha estat guardonat en nombroses ocasions: ha obtingut el premi Documenta de narrativa per *Herois d'Azània* (1995); el Joan Fuster d'Assaig per *La vida africana* (1996); el Sant Jordi de novel·la per *L'Atlas furtiu* (1997), i el Néstor Luján de novel·la històrica per *L'Avi, confessions íntimes de Francesc Macià*. Bosch combina la seva activitat com a escriptor i historiador amb la docència, impartint classes d'Història de l'Àfrica a la Facultat d'Humanitats de la UPF.

C IÈNCIA I LITERATURA: RECONSIDERANT EL DEBAT SOBRE LES DUES CULTURES

Antoni Malet
Catedràtic d'Humanitats
i membre del grup
de recerca d'Història de
la Ciència de la UPF

El professor Carl Djerassi, una personalitat en la recerca química entre 1950 i els anys 1980, ha donat sengles conferències a les facultats de Ciències Experimentals i d'Humanitats de la UPF. El 1951, quan tenia 28 anys, el professor Djerassi va dirigir l'equip que sintetitzà per primera vegada l'hormona de les píndoles anticonceptives, comercialitzades als EUA. a partir de 1961. Professor a la Universitat de Stanford des de 1960, ha fet recerca en molts altres camps, reconeguda amb tota mena de guardons

i 19 doctorats honoraris. A mitjan dècada dels anys vuitanta, Carl Djerassi va gosar abandonar la pràctica de la química i encetà una carrera de creació literària. Ha conreat l'assaig i l'autobiografia, però les novel·les i les obres de teatre són el que més fama li ha donat. A Djerassi li agrada descriure les relacions, els conflictes i les passions pròpies dels laboratoris i departaments universitaris, i ho fa sense compliments i sense que li preocupi donar-ne una visió políticament incorrecta. Moltes de les seves novel·les són utilitzades en cursos de sociologia de la ciència, com un recurs "per obrir una finestra" sobre un món que el gran públic imagina a través de clixés idealitzants, benintencionats i sovint hagiogràfics. En alguna de les seves obres, com la peça teatral *An immaculate misconception*, Djerassi planteja al gran públic alguns dels grans interrogants ètics oberts per la recerca biomèdica en els darrers anys. Seria lícit, per exemple, "crear" un fill d'una persona morta que no ho ha autoritzat? És difícil sobrevalorar la importància de propiciar debats públics sobre aquests conflictes ètics, atès que només es resolen bé quan se'n troben solucions lliurement discutides que reben el màxim consens social possible.

Les obres de Djerassi són una de les darreres i més intel·ligents contribucions a la tasca de bastir ponts entre la "cultura" de la ciència i la cultura *tout court*. El vell debat sobre les "dues cultures", si més no ostensiblement, es va plantejar per demanar mitjans per apropar-les, especialment educatius. De fet, comportava una idea més

simple i d'implementació molt més difícil. Es demanava més rellevància per a la ciència dins els currícula escolars i universitaris, però l'objectiu real era que les elits intel·lectuals i polítiques es prenguessin la ciència seriosament i la fessin servir de manera moralment responsable. L'any 1962, quan el debat era més intens, això volia dir posar-la al servei del progrés social, material i tecnològic, especialment el dels països no industrialitzats que calia ajudar a modernitzar.¹

Avui no és possible tenir aquella fe naïf en la bondat intrínseca de la ciència i la tecnologia. Això no obstant, tenir un coneixement actualitzat de com funciona la natura i de com podem aprofitar-nos-en és imprescindible tant per raons intel·lectuals com per raons pragmàtiques i morals: tant per intervenir políticament i democràtica en els debats (cada cop més presents) sobre l'ús dels recursos naturals, com per intervenir en debats ètics derivats de les tecnologies biomèdiques. D'altra banda, des de la perspectiva de les humanitats i les ciències socials, en els darrers anys hem après a integrar l'estudi històric de la ciència en la història de la cultura. És difícil argumentar que en els darres segles la ciència i la tecnologia han estat poc rellevants dins la història social i intel·lectual d'Europa. Caldrà vèncer inèrcies molt consolidades en algunes disciplines humanístiques tradicionals, però avui és inescapable que la ciència ha influït en l'art, la literatura, el pensament i els valors socials molt més del que fins ara ha estat reconegut.

Finalment, els ponts són avui més necessaris que mai perquè en els darrers anys estem aprenent moltes coses d'estudiar la ciència amb les eines de les ciències socials. La sociologia i la història de la ciència s'han revelat eficaces per entendre millor com funciona la ciència, quins són els seus límits, quines condicions socials n'afavoreixen el desenvolupament, com es poden gestionar amb més eficàcia els recursos que s'hi esmercen. Per actualitzar la vella agenda dels anys seixanta, a principis del segle XXI continua sent necessari demanar que els intel·lectuals, els historiadors socials i els polítics es prenguin la ciència seriosament —però ara cal també que els científics i els gestors de la ciència es prenguin seriosament coses que els poden explicar des de les humanitats i les ciències socials.

¹ C. P. Snow. *The Two Cultures*. Cambridge University Press, 1964. [amb traducció de S. Collini].